

Дзень без аўтамабіля 2025

Тэма 22 верасня 2025 года — «Мабільнасць для кожнага». Гэты дэвіз як ніколі актуальны ў сучасным свеце, дзе транспартная сістэма становіцца не проста спосабам перасоўвання, а пытаннем сацыяльнай справядлівасці і роўных магчымасцей.

Сёння мы сутыкаемся з парадоксам: пры нябачанай раней разнастайнасці транспартных опцый мільёны людзей па-ранейшаму пакутуюць ад «транспартнай беднасці». Пажылыя людзі не могуць дабрацца да паліклінікі, жыхары спальных раёнаў страчваюць гадзіны на дарогу да работы, мамы з каляскамі вымушаны пераадольваць лесвіцы замест пандусаў. У эпоху цифровізацыі многія сутыкаюцца з новай праблемай — «лічбавым выключэннем», калі складаныя дадаткі для выкліку таксі або планавання маршрутаў становяцца непераадольным бар'ерам.

Асобае значэнне гэта тэма набывае ў кантэксце малых гарадоў і сельскай мясцовасці. У той час як мегаполісы ўкараняюць шерінгавыя сервісы і «разумныя» святлафоры, многія невялікія населеныя пункты сутыкаюцца са скарачэннем маршрутаў і раскладаў. Тыдзень мабільнасці–2025 прызвае разглядаць транспартную сістэму як адзіны арганізм, дзе рашэнні прымаюцца з улікам патрэбнасцей усіх тэрыторый — ад цэнтральных раёнаў да перыферыі.

Найважнейшы аспект — бяспека. Добра асветленыя прыпынкі, прадуманыя пешаходныя пераходы, абароненыя веладарожкі — усе гэта стварае асяроддзе, у якім людзі адчуваюць сябе камфортна, незалежна ад узросту, фізічных магчымасцей або часу сутак.

2025 год стане пераломным для транспартнай палітыкі многіх краін. Ужо сёння фінансуюцца інавацыйныя лакальныя праекты — ад каршерінга для маламаёмных да «школьных аўтобусаў» на электрычнай цязе. Гэтыя ініцыятывы даказваюць: мабільнасць можа і павінна быць інструментам сацыяльнай згуртаванасці.

У прэдадні Дня без аўтамабіля асабліва важна задумацца: транспарт будучыні — гэта не проста электракары. У першую чаргу, гэта сістэма, дзе ў кожнага чалавека — маладога і пажылога, жыхара цэнтра і ўскраін, забяспечанага і маламаёмнага — ёсць магчымасць свабодна перамяшчацца, рэалізуючы сваё права на адукацыю, работу і паўнацэннае жыццё.

Еўрапейскі тыдзень мабільнасці праходзіць штогод 16–22 верасня. Задача акцыі — звярнуць увагу людзей на праблемы перасоўвання ў горадзе. Пры праектаванні гарадоў ніхто не чакаў, як вырасце насельніцтва, і якіх маштабаў дасягне аўтамабілізацыя. Планіроўка вуліц і кварталаў, асабліва ў цэнтры горада, проста не разлічана на тую колькасць людзей і транспарту, якія зараз там кожны дзень знаходзяцца. Недастакова развітая або няўдала арганізаваная сістэма грамадскага транспарту толькі ўзмацняе гэту праблему. Свой негатыўны ўклад уносяць і самі жыхары: далёка не заўсёды выкарыстанне асабістага аўта — надзённая неабходнасць. Залішняя колькасць машын не проста шкодзіць навакольнаму асяроддзю, на дарогах утварацца коркі, і часта выкарыстаць грамадскі транспарт, бо і зусім дайсці да сваёй мэты пешшу

або даехаць на веласіпедзе становіцца не толькі здаравейшым і экалагічнай, але і хутчэй і зручней.

Усе ўдзельнікі тыдня мабільнасці, будзь гэта гарадская адміністрацыя, грамадскія арганізацыі або проста нераўнадушныя грамадзяне, вольныя самі вырашаць, як менавіта звярнуць увагу навакольных на праблемы свайго горада. Але кульмінацыя акцыі 22 верасня — Дзень без аўтамабіля, які і завяршае тыдзень.

Беларусь упершыню прыняла ўдзел у акцыі ў 2008 годзе, і ўжо 84 горада краіны ўдзельнічаюць у штогадовай ініцыятыве. Дзень без аўтамабіля штогод праводзіцца ў рэспубліцы пад лозунгам «Беларусь за чыстае паветра». Традыцыйны элемент 22 верасня — гарадскія велапрабегі, у Мінску і радку другіх гарадоў вадзіцелям у гэтым дзень прапаноўваюць бясплатны праезд у грамадскім транспарце. Па даных Мінпрыроды, увесь адзін такі дзень дазваляе эканоміць 100–200 тон вугляродных выкідаў у год.

Дзень без аўтамабіля патрэбен не толькі для таго, каб выказаць сваю заклапочанасць экалогіяй гарадоў або ж праблемамі гарадской інфраструктуры. Гэты дзень дае нам магчымасць па-іншаму паглядзець на свой штодзённы распарадак. Аўтамабіль, незаменны ў далёкіх паездках, можа аказацца не так ужо і патрэбен для простага паходу ў магазін, або, каб дабрацца да работы.

Які ж уклад транспартныя сродкі ў забруджванне паветра?

У Беларусі болей 3 мільёнаў асабістых легкавых аўтамабіляў. У сярэднім на 1 тысячу людзей даводзіцца 320 машын. Па насычанасці легкавымі аўто лідзіруюць Гродзенская і Мінская вобласці — 363 і 342 машыны на тысячу жыхароў адпаведна.

Менавіта аўтатранспарт — адзін з асноўных крыніц забруджвання гарадскога паветра. Да 99 працэнтаў усіх аэразоляў або шкодных газаў у паветры — прадукты работы рухавікоў унутранага згарання.

У дзень без аўтамабіля можна задумацца аб папулярызацыі другіх відаў транспарту, такой, напрыклад, як веласіпед. Веласіпеды даюць цэлы радок пераваг, аб якіх многія нават не задумваюцца. Перш-наперш, гэта выдатны спосаб захаваць здароўе і заняцца спортам. Змяніўшы машыну на веласіпед, напрыклад, па дарозе на работу, вы зможце дадаць у свой распарадак дня няшмат практыкаванняў і падыхаць свежым паветрам.

Лепшы спосаб адзначыць Сусветны дзень без аўтамабіля — проста не карыстацца сваім аўтатранспартам. Калі вам трэба кудысьці пайсці, прагуляйцеся або праедзьце на веласіпедзе. Калі ў вас ёсць скейтборд або электрасамакат, выкарыстоўвайце яго. Або ж проста выкарыстайце грамадскім транспартам.

Дзень без аўтамабіляў арганізаваны ў розных гарадах свету па-рознаму, але з агульнай мэтай — зменшыць колькасць аўтамабіляў на вуліцах. Выгада для таварыства ў цэлым — гэта дзень без коркаў на дарогах, дапамога навакольнаму асяроддзю, а таксама зніжэнне попыту на бензін.